

Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/index>

Wat Wang Tawan Tok Nakhon Si Thammarat, Thailand

pp. 714-731

บทความวิจัย

การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม*

A DEVELOPING AND ADDING VALUE OF TOURISM PRODUCTS IN CRADLE CIVILIZATION CITY LAND OF BUDDHISM NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูธรรมศุท (สุทธิพนธ์ สัทโธ)¹ พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ (ณัฐพงศ์ คำมาก)¹Phrakhrudhammakut (Suttipot Sappaso)¹ Phrakrupaladsuwatthanaphromajariyakun (Natthapong Yaso)¹¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม¹Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University. Nakhon Pathom, Thailand¹Corresponding author E-mail: suttipot555@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 2) พัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 12 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 30 รูป/คนใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัย พบว่า 1) ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 2) มีสินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน 3) ทั้งภาครัฐและเอกชนได้จัดทำนโยบายในการส่งเสริมและอย่างเต็มที่ 4) โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของวิถีชีวิต 5) การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน ควรให้รัฐบาลเข้ามาส่งเสริม 6) ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน 7) สภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน ยังคงครึกครื้น 8) การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ หาวีธีการที่หลากหลายเข้ามาดำเนินการ 2) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 2) สร้างการท่องเที่ยว

* Received 12 December 2022; Revised 26 December 2022; Accepted 28 December 2022

เมืองอู่อารยธรรม 3) การรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอู่อารยธรรม ขั้นที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว 2) การพัฒนากระบวนการจัดการ 3) หน้าที่ในการจัดการ ขั้นที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน 3) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์, การท่องเที่ยว, เมืองอู่อารยธรรม, พระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the potential of tourism products 2) to develop and increase the value of tourism products. Use qualitative research by in-depth interviews with key informants of 18 person and a specific group discussion of 12 person, data were analyzed using contextual content analysis techniques, The research results were found as follows; 1) the potential of tourism products 1) the situation of support from government agencies 2) occupational skills of people in temples and communities. There are all kinds of goods and services with standards 3) policy awareness and access to information. Both the public and private sectors have formulated policies to promote and fully 4) infrastructure in temples and communities. They are similar in terms of lifestyle and the products are similar 5) management within the temple and community government should be encouraged to promote 6) economic resources in temples and communities 7) tourism conditions in temples and communities in Nakhon Pathom are still lively 8) increase product value find a variety of ways to operate 2) develop and add value to wuxi civilization tourism products. land of buddhism Nakhon Pathom Province, including step 1, a policy model for adding value to products which consists of 1) making a tourism development plan; 2) creating tourism in the civilization city land of buddhism Nakhon Pathom Province 3) Coping with the risks of civilization's urban situation land of buddhism Nakhon Pathom Province, Step 2 Product Management Model which consisted of 1) providing knowledge and understanding of tourism, 2) developing management processes, 3) responsibilities in the 3rd stage of management, developing and adding value to products which

consists of 1) giving importance to product creation activities 2) promoting participation and driving 3) developing and adding value of tourism products in the city of civilization.

Keywords: Development Product Value Addition, Tourism, Civilization City, Buddhism

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากการแสวงบุญที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งในสมัยนั้นชาวพุทธจะแสวงบุญโดยการเดินทางไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ต่อมาภายหลังมีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ผู้ศรัทธาควรไปยัง ณ สถานที่ใดเพื่อให้เกิดความเจริญใจ ด้วยศรัทธา เหมือนได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ สังฆนียสถาน 4 ตำบล เป็นสถานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ด้วยปรากฏในพระพุทธวจนะที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจน ตามหลักฐานในพระไตรปิฎกความว่า (ที.ม. (ไทย) 10/202/150) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกุลบุตรผู้มีศรัทธา 4 แห่งนี้ ภ แห่งเป็นไฉน คือ สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกุลบุตรผู้มีศรัทธาว่าพระตถาคตประสูติ ณ ที่นี้ 1 พระตถาคตตรัสรู้อนัตตสัมมาสัมโพธิญาณ ณ ที่นี้ 1 พระตถาคตทรงประกาศธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ที่นี้ 1 พระตถาคตปรินิพพานด้วยอนุปาทิ เสสนิพพานธาตุ ณ ที่นี้ 1 สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกุลบุตรผู้มีศรัทธา 4 แห่ง นี้แลฯ อานนท์ ชนเหล่าใดเที่ยวไปตามเจดีย์สถาน จักมีจิตเลื่อมใส ทำกาลแล้ว ชนเหล่านั้นจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ภายหลังแต่การตายเพราะการทำลายแห่งกาย ดังนี้” (พุทธทาสภิกขุ, 2553) ความสำคัญทางด้านจิตวิญญาณของการแสวงบุญ ถือว่าสำคัญที่สุด กล่าวคือ แสวงบุญเป็นหนทางแห่งการบรรลุธรรมเป็นการเดินทางอันเนื่องจากจิตวิญญาณและศาสนา เป็นการเดินทางเพื่อสั่งสมบุญบารมี เป็นการเดินทางที่ทำให้คุณค่าทางด้านจิตใจ กระตุ้นเตือนให้เกิดธรรมสังเวช เกิดความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เป็นการระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า เกิดความอึดเอิบในจิตใจ จิตใจผ่องแผ้วใสสะอาดปราศจากความเศร้าหมองเกิดความสงบเยือกเย็นขึ้นในจิต ทำให้ผู้แสวงบุญได้ใกล้ชิดกับความจริงสูงสุด นำไปสู่การหมดซึ่งกิเลสและการดับทุกข์อย่างสิ้นเชิงตามลำดับต่อไป นั่นคือหนทางแห่งการบรรลุธรรมผลแห่งพระนิพพาน ในท้ายที่สุดระหว่างการแสวงบุญ ผู้แสวงบุญจะสัมผัสได้ถึงจิตที่เป็นสุขประกอบด้วยกุศลธรรม ด้วยการประพฤติปฏิบัติชอบด้วยกายวาจาและใจ ในสถานที่อันควรประกอบกิจกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า ได้ฟัง คือได้ฟังธรรม ฟังเรื่องราวพุทธประวัติก็เป็นบุญได้ดู คือได้เห็นพุทธจตุสังฆนียสถานก็เป็นบุญตา ได้บูชา คือได้ปฏิบัติบูชา พระรัตนตรัยและพุทธสถาน ก็เป็นบุญตน ได้สวดมนต์ คือได้สวดมนต์พระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณก็เป็นบุญปาก ได้บริจาค คือได้ช่วยเหลือให้ท่านแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ก็

เป็นบุญทานได้อิฐฐานคือ การตั้งใจเจตจำนงในคุณงามความดีพัฒนาชีวิตก็เป็นบุญใจ (ไพโรจน์ ชินศิริประภา, 2550)

สังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ได้นับถือและยกย่องเทิดทูนเป็นสรณะแห่งชีวิต สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาติส่วนใหญ่ มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา มีองค์พระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นพระประมุขของชาติ ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงดำรงอยู่ในฐานะเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงยกย่องเชิดชูพระพุทธศาสนาตลอดมาตั้งแต่อดีตอันยาวนาน จวบจนกาลปัจจุบัน อันแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ว่าพระพุทธศาสนาได้สถิตสถาพรเป็นมิ่งขวัญของชาติไทยตลอดมาทุกยุคทุกสมัย กล่าวได้ว่าชาติไทยได้มีความเจริญมั่นคง ดำรงเอกราชอธิปไตยสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล จวบจนกาลปัจจุบัน ก็ด้วยคนไทยทั้งชาติยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความเคารพบูชาพระรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะ พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อชีวิตของชาวไทย โดยมีส่วนเสริมสร้างอุปนิสัยของคนในชาติให้รักความสงบ มีความเสียสละ แก้วกล้า อัจฉริยะ รอบรู้ฐานะ อฐานะ มีความรักและยึดมั่นอยู่ในสามัคคีธรรม (พิฑูร มลิวัลย์ และไสว มาลาทอง, 2542)

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการเรียนรู้ที่เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาและแสวงหาคุณค่าทางด้านคุณธรรม/จริยธรรม และคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องทั้งแก่เพื่อนมนุษย์และต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อกันและกัน กอปรในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด การไหว้พระประจำวันเกิดปีเกิด การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเน้นการฝึกสมาธิทางพุทธศาสนา เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้สนใจได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และพุทธศาสนาอันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวดังกล่าว ได้รับความสนใจและการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 7 อำเภอ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามปราน อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน และอำเภอพุทธมณฑล นครปฐมมีพลเมือง 720,337 คน ความหนาแน่น 332 คน / ตารางกิโลเมตร ที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของกรุงเทพฯ จนกลายเป็นเขตเศรษฐกิจเดียวกัน มีความอุดมสมบูรณ์ ทางธรรมชาติเหมาะแก่การเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นข้าว พืชผัก พืชไร่ ผลไม้ ประมงและปศุสัตว์ สนับสนุนนโยบายครัวโลกของรัฐบาล ซึ่งแต่ละจังหวัดเป็นจังหวัดขนาดกลางที่มีประชากรใกล้เคียงกันประมาณจังหวัดละกว่า 8 แสนคน ซึ่งเหมาะแก่การบริหารพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อการพัฒนาและช่วยเหลือสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น วัดพระปฐมเจดีย์ วัดพระประโทนเจดีย์ วัดไร่ขิง วัดไผ่ล้อม วัดกลางบางพระ วัดดอนยายหอม วัดศรีษะทอง เป็น

ต้น ต่างได้มีการส่งเสริม “การพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอูอารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา” ให้เกิดขึ้นโดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ต้องการสร้างความเชื่อมโยงในชุมชนและสังคม ไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ให้มีความสันติสุขในชุมชน ซึ่งมีงานวิจัยที่พบว่า แนวทางการใช้หลักธรรมในพุทธศาสนา จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจ โดยอาศัยความปรารถนาดีต่อกัน ทั้งทางกาย วาจา ใจ ความประพฤติที่เรียบร้อย มีความเห็นสอดคล้องกัน และเกื้อกูลในสิ่งที่ขาดแคลนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข และยังมีงานวิจัยที่พบว่า บ้าน วัด โรงเรียน มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาเยาวชนในชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาติดเกม โครงการบวรสันติสุขได้จัดกิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ เจริญสมาธิ ภาวนา เทศนาธรรม เสวนาธรรม การตอบปัญหาธรรมะ จำนวนมากทุกปี โดยการมีส่วนร่วมของทั้งภาครัฐ เอกชน หน่วยงาน ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และมียังเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มพูนศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน (สำนักงานจังหวัดนครปฐม, 2561)

จากสภาพปัญหา ความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์สนใจที่จะศึกษาการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอูอารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาศักยภาพ พัฒนาและเพิ่มมูลค่า และนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ให้เกิดความหลากหลายในการเสริมสร้างคุณค่าทั้งวัดที่เป็นศาสนสถานและจรรโลงคุณค่าทางจิตใจแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาอยู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนทั้งด้านร่างกายและจิตใจสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอูอารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอูอารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอูอารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยระบุไว้ ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Random

Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

3.1 ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากโครงการการวิจัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามที่กำหนดไว้ในทำการวิจัย

3.2 การเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) นั้น ใช้วิธี สัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ใช้เวลารูป/คนละประมาณ 60 นาที

3.3 ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3.4 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขณะที่สัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยจะขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ระยะที่ 2 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุทัยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประการและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีความเชี่ยวชาญตามคุณสมบัติ ได้พิจารณากำหนดเลือก จำนวน 12 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และร่างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุทัยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม จากนั้นร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มเสนออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อพิจารณาชี้แนะปรับปรุงหรือแก้ไข หลังจากนั้นนำไปเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้เน้นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตามวัน เวลา และสถานที่ โดยการเลือกวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสมและนัดหมาย โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้เอื้อต่อข้อมูลที่ลึกและสมบูรณ์ ตามข้อคำถามประเด็นหลักสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการระดมสมอง (Brain Storming) รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหาลักษณะร่วมกัน (Common Character)

รวมถึงหาข้อสรุป (Common Conclusion) จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาจัดกลุ่มตามประเด็นหลักของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หากมีประเด็นที่ไม่ชัดเจนผู้วิจัยใช้วิธีการจัดกลุ่มประเด็นข้อความ (Word Grouping) แล้วทำการอธิบายขยายความ (Explanation) โดยเรียบเรียงถ้อยคำขึ้นใหม่จากข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลมา ทำการตีความ (Interpretation) บางประโยคหรือบางถ้อยคำที่ผู้ให้ข้อมูลให้มาจำเป็นต้องตีความหรือแปลความหมายแฝง ผู้วิจัยจะทำการตีความถ้อยคำ ดังกล่าวโดยอาศัยบริบทของการสนทนากลุ่มมาสนับสนุนการตีความ และทำการพรรณนาความ (Description) เป็นการเรียบเรียงถ้อยคำ โดยการจัดระบบการเกิดขึ้นก่อน-หลังของเนื้อหาสาระจากการวิเคราะห์ พร้อมกับการพรรณนาเชื่อมโยงแต่ละเนื้อหาหรือเหตุการณ์ให้มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน และตรงตามประเด็นที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาสรุปสร้างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่เป็นรูปธรรมนำไปสู่การนำไปปฏิบัติต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากการแสวงบุญที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งในสมัยนั้นชาวพุทธจะแสวงบุญโดยการเดินทางไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ต่อมาภายหลังมีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ผู้ศรัทธาควรไปยัง ณ สถานที่ใดเพื่อยังให้เกิดความเจริญใจ ด้วยศรัทธา เหมือนได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ สังฆสถาน 4 ตำบล เป็นสถานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ด้วยปรากฏในพระพุทธวจนะที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจน ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและขนบธรรมเนียม วิถีชีวิตไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว ที่จะสามารถเพิ่มสมรรถนะและขีดของการแข่งขันของประเทศไทยต่อประเทศคู่แข่งได้

จังหวัดนครปฐมเป็นที่ครอบคลุมรอบด้านและหลายมิติ ตั้งแต่ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา นำมาสู่พัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา รวมทั้งนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา มีผลการวิจัยดังนี้

1.1 สถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

1.1.1 ประวัติแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ตำนานหรือเอกสารทางศาสนากล่าวว่าประมาณพุทธศตวรรษที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ทรงส่งสมณทูตสายที่ 8 โดยมีพระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้ามาเผยแผ่ พระพุทธรศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ

1.1.2 สถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ปัจจุบันกระแสการตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว และสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ต้องการแสวงหาความรู้ หาประสบการณ์ เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ย่อมมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุรวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตท้องถิ่นและทรัพยากรทางธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและยังคงได้รับการอนุรักษ์สืบสานมายังรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน

1.1.3 ปัจจุบันภาครัฐมีการส่งเสริมการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวศักยภาพทางการท่องเที่ยวในระดับสูง เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัดต่าง ๆ รวมถึงความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดำรงอยู่สืบทอดอัตลักษณ์พื้นถิ่นของกลุ่มมาอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยว

1.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ จังหวัดนครปฐมเป็นอุอาร์ยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมานับตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ และเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี

1.2 ทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน

1.2.1 การพัฒนาทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชนในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้าง พัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน

1.2.2 การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ควร

นำสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ มาร่วมพิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่ม

1.2.3 การให้คนในวัดและชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพ การให้คนในวัดและชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคล และกลุ่มบุคคล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่แตกต่างกัน ดังนั้นควร จัดกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกทักษะอาชีพหรือจัดเป็นกิจกรรมเฉพาะ เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้สามารถคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่อาชีพ โดยจัดให้มีกระบวนการแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพ

1.2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน ความรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การพัฒนาทางด้านวิชาชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะจังหวัดนครปฐมถือเป็นจังหวัดที่มีของดีด้านอารยธรรมที่หลากหลาย ควรได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างดี

1.3 การรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

1.3.1 วัดและชุมชนมีการรับรู้การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จากหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ ยังเป็นไปตามนโยบายที่ทางรัฐบาลได้กระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ให้ลดความเหลื่อมล้ำ แก้ปัญหา รวยกระจุก จนกระจาย โดยการส่งเสริมให้ภาคประชาชนได้สร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองอู่อารยธรรม นอกจากนั้น ยังพยายามหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า รวมถึงการประชาสัมพันธ์ กระตุ้นการซื้อ และการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

1.3.2 การบริหารจัดการเพื่อให้รับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา ทั้งภาครัฐและเอกชนได้จัดทำนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยให้การกระจายข้อมูลทั้งในระดับจังหวัด และขยายผลในระดับจังหวัด รวมถึงในระดับประเทศ ถือได้ว่ามีกระแสตอบรับเป็นอย่างดี

1.3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ภาครัฐควรจัดทำประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และเข้าถึงประชาชนผู้ประกอบการได้ง่าย เพราะประชาชนมีหลากหลายกลุ่ม กลุ่มวัยรุ่นจะเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารได้เร็วกว่ากลุ่มอื่น หากเป็นไปได้ควรประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในหมู่บ้านหรือชุมชนด้วย

1.4 โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน

1.4.1 โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชนของจังหวัดนครปฐมมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของวิถีชีวิต และการผลิตภัณฑ์จะเหมือนกัน จะแตกต่างเฉพาะวัดอุทิศที่สร้างขึ้น จะอยู่ที่บริบทของสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่

1.4.2 ศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม มีความโดดเด่น ที่ทุกภาคส่วนให้ความสนใจ โดยเฉพาะความเป็นเมืองในการเข้ามาขับเคลื่อนพัฒนาและแสวงหาผลประโยชน์ รวมถึงผลักดันให้เป็นแหล่งที่มีความน่าสนใจในทางการท่องเที่ยวและการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์

1.4.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจ จะเน้นในเรื่องในการเรียกร้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาทำหน้าที่ในการดูแลและส่งเสริม การประกอบอาชีพ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้ทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของตลาด

1.4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชนควรมีการจัดระเบียบที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การบริหารจัดการได้ง่ายและเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับทุกกลุ่มในวัดและชุมชน

1.5 การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน

1.5.1 การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรให้รัฐบาลเข้ามาส่งเสริมทั้งในเรื่องของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ นักออกแบบ นักการตลาด ที่มีครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องของการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์และการบริหารจัดการที่ครบวงจร ตอบสนองนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

1.5.2 แนวโน้มและทิศทางทางการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม คงต้องปรับตัว และเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต รูปแบบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอาจจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ เพราะฉะนั้น ต้องวางแผนคาดการณ์เหตุการณ์เอาไว้ล่วงหน้า

1.5.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน วัดและชุมชนถือเป็นสิ่งที่ควบคู่กับสังคมและจังหวัดนครปฐมมาอย่างยาวนาน แต่ด้วยสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คนได้หันไปให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม หากวัดและชุมชนไม่มีวิธีการบริหารจัดการที่เตรียมตัวรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะการหาวิธีการที่เป็นจุดขายให้กับวัด คนยิ่งจะห่างจากวัดไปเป็นอย่างมาก และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็จะเริ่มลางหาย

1.6 ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน

1.6.1 ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชนในจังหวัดนครปฐมถือได้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรอู่อารยธรรมที่สำคัญเป็นอย่างมากมีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่มีความเจริญรุ่งเรืองมานับตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิและเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี

1.6.2 วิธีการในการนำทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน มาเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรให้แต่ละพื้นที่นำเสนอของดีที่ตนมีอยู่ในวัดและชุมชน เพื่อนำเสนอให้ภาครัฐได้กำหนดทำแผนปฏิบัติการ แล้วนำไปประชาสัมพันธ์สร้างแผนการท่องเที่ยวต่อไป

1.6.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน ทรัพยากรที่อยู่ในจังหวัดนครปฐมมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี อาหารการกิน ระบบนิเวศน์ เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมเป็นอย่างมากในการสนับสนุนส่งเสริมให้เป็นเมืองอู่อารยธรรม

1.7 สภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน

1.7.1 สถานการณ์ในอดีตสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนสมัยก่อนที่อาจจะไม่ค่อยครึกครื้น อาจจะข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการถ่ายทอดและนำเสนอ ซึ่งจะแตกต่างจากสมัยปัจจุบัน

1.7.2 ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ยังคงครึกครื้นในมิติการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้ให้ความสนใจเดินทางเข้ามาเที่ยวและซื้อผลิตภัณฑ์ที่คนในพื้นที่ได้ผลิตขึ้นมา โดยสินค้าแต่ละชิ้นถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์นครปฐม

1.7.3 แนวโน้มและทิศทางการเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ยังเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์จึงปรากฏเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งของเครื่องใช้ และวิถีชีวิต ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยว แต่ต้องวางแผนเตรียมตัวรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่อาจกำหนด หรือควบคุมได้ เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 เป็นต้น

1.7.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน สภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชนยังคงมีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสถึงรากเหง้าของพระพุทธศาสนาและความสวยงามแห่งศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของไทย

1.8 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา

1.8.1 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ควรหาวิธีการที่หลากหลายเข้ามาดำเนินการ เพื่อให้เกิดการแผ่ขยายชื่อเสียง เรื่องของการท่องเที่ยว เช่น ในเรื่องของการและเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศ เป็นต้น

1.8.2 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เชิงพุทธ เช่น วัดถุมงคล ควรมีการบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาคุณภาพ การเพิ่มความหลากหลาย ปริมาณที่ใช้ และสีของสินค้า จะต้อง

มีกรรมวิธีในการสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก และนำสิ่งที่ป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่มาเป็นจุดขาย

1.8.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ควรหาวิธีการที่หลากหลาย เพราะสถานการณ์โลกหมุนเวียนสับเปลี่ยนไปตลอด การหาวิธีการที่หลากหลายจะช่วยให้ได้ผลงานที่สร้างสรรค์ และผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ อันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครปฐม

2. การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนมี ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากการแสวงบุญที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งในสมัยนั้นชาวพุทธจะแสวงบุญโดยการเดินทางไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ต่อมาภายหลังมีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ผู้ศรัทธาควรไปยัง ณ สถานที่ใดเพื่อยังให้เกิดความเจริญใจ ด้วยศรัทธา เหมือนได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ สังฆานีสถาน 4 ตำบล เป็นสถานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ด้วยปรากฏในพระพุทธวจนะที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจน ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการเรียนรู้ที่เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาและแสวงหาคคุณค่าทางด้านคุณธรรม/จริยธรรม และคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องทั้งแก่เพื่อนมนุษย์และต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อกันและกัน กอปรในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด การไหว้พระประจำวันเกิดปีเกิด การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเน้นการฝึกสมาธิทางพุทธศาสนา เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้สนใจได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และพุทธศาสนาอันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวดังกล่าว ได้รับความสนใจและการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ซึ่งการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องดำเนินการไปตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องเริ่มต้นที่การสร้างแนวทางกำหนดแนวทางและทิศทางการดำเนินการ จึงเกิดเป็น รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 2) สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 3) การรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายที่จะเป็นแบบแผนในการจะพัฒนา นำมาสู่การเกิดเป็น รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว 2) การพัฒนากระบวนการจัดการ 3) หน้าที่ในการจัดการ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการเมื่อมีนโยบาย มีการบริหารจัดการที่ดี การพัฒนาที่ดีด้วย จึงเกิดเป็น รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่ประกอบไปด้วย 1) การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน 3) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม เป็นเมืองแห่งบุญนียสถาน แก่แก่ที่สำคัญคือ “พระปฐมเจดีย์” ซึ่งนับเป็นร่องรอยแห่งแรกของการเผยแผ่อารยธรรมพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทย ทั้งยังเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มากมายไปด้วยผลไม้และอาหารขึ้นชื่อนานาชนิด เมืองนครปฐมเดิมตั้ง อยู่ริมทะเลเคยเป็นเมืองเก่าแห่งหนึ่งซึ่งเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดี เพราะเป็นราชธานีที่สำคัญมีหลักฐาน เชื่อว่าศาสนาพุทธและอารยธรรมจากประเทศอินเดียเผยแผ่เข้ามาที่นครปฐมเป็นแห่งแรก โดยสันนิษฐานจาก องค์พระปฐมเจดีย์และซากโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ค้นพบที่จังหวัดนครปฐมนครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาเกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐม เพราะ กระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ และสร้างเมืองใหม่ขึ้น ชื่อว่า “นครชัยศรี” หรือ “ศิริชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาหลายร้อยปี จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังทรงผนวชได้เสด็จจุดดงคิโปบพระปฐมเจดีย์และ ทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ ไม่มีที่ไหนจะเทียบเท่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ก่อเจดีย์แบบ ลังกาครอบเจดีย์องค์เดิมไว้ ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี และโปรดเกล้าฯ ให้ชุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เริ่ม ทำทางรถไฟสายใต้ แต่ตอนนั้นเมืองนครปฐมยังเป็นป่ารกอยู่ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจาก ตำบลท่านา อำเภอนครชัยศรีมาตั้งที่บริเวณพระปฐมเจดีย์เหมือนที่เคยตั้งมาแล้วในสมัยโบราณ เมืองนครปฐม จึงอยู่ต่อมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้

สร้าง พระราชวังขึ้นที่ตำบลสนามจันทร์ เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐาน และโปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสาย ให้สร้างสะพานใหญ่ข้ามคลองเจตียูชาขึ้น ทรงพระราชทานนามว่า “สะพานเจริญศรีทธา” ต่อมาให้เปลี่ยนชื่อ เมือง “นครชัยศรี” เป็น “นครปฐม” แต่ชื่อมณฑลยังคงเรียกว่า “มณฑลนครชัยศรี” อยู่จนกระทั่งยุบเลิกในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปัจจุบันนครชัยศรีมีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นอยู่กับจังหวัดนครปฐม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยสรุปได้ว่าจังหวัดปทุมธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญด้าน ประวัติศาสตร์ ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดมอญ เตาโอ่งอ่าง เครื่องปั้น ดินเผาตุ่มสามโคก ตลอดจนด้านประเพณี เทศกาล ได้แก่ งานสงกรานต์ งานแห่เสาหงส์งตะขาบ และวิถีชีวิตของชุมชนชาวมอญได้แก่ อาหารการกิน การแต่งกายแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ควรเน้นการพัฒนาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ อนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง แนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนชาวมอญ ควรพัฒนาด้านการคมนาคม โดยการปรับปรุงถนน และพัฒนาเส้นทางเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงถึงกัน ตลอดจนพัฒนาด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล, 2553) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวว่า หัวใจของแผนปฏิบัติการมุ่งสู่การเป็น แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม อย่างยั่งยืน ด้วยการเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง สมดุลและทั่วถึง ผ่านการนำเสนอคุณค่าของการท่องเที่ยวประเทศไทย ที่จะให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่า และเปิดมุมมองใหม่ให้กับชีวิตจากการสัมผัสเสน่ห์วิถีไทยเฉพาะถิ่น ภายใต้การดำเนินงานบนฐานข้อมูล อย่างมีนวัตกรรม รับฟังความต้องการของลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมและสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้ท้องถิ่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562) ซึ่งตรงกับ TAT REVIEW กล่าวว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงถือเป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวัง ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้น ๆ และมีความสำคัญ โดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อันส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น (TAT Review, 2561) อย่างไรก็ตาม สำนักงานจังหวัดนครปฐม ได้กล่าวถึง สภาพปัญหาที่ยังมีอยู่ อาทิ ขาดแคลนบุคลากรที่มี ความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ขาดข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ขาดกิจกรรมส่งเสริมการ ท่องเที่ยว และขาดการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีน้อย และไม่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัดนครปฐม, 2561)

2. การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม โดยจังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ประมาณ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอพุทธมณฑล อำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรี อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน และอำเภอดอนตูม พื้นที่ทั่วไปของจังหวัดนครปฐมเป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีที่ดอนเฉพาะทางตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองและอำเภอกำแพงแสนเท่านั้น ส่วนที่ราบลุ่มบริเวณลุ่มน้ำท่าจีน (แม่น้ำนครชัยศรี) ได้แก่ ท้องที่อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน และอำเภอบางเลน เป็นที่อุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำสวน ทำไร่ และสวนผลไม้ โดยเฉพาะการปลูกส้มโอ ซึ่งนำชื่อเสียงมาสู่จังหวัดนครปฐมจนได้ชื่อว่าเป็นเมืองส้มโอหวาน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยมุ่งเน้นการแสวงหาและใช้ต้นทุนทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาประการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ คือ เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ในเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก และเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างสรรค์ในเชิงคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกับการเดินทางท่องเที่ยวของคนในประเทศก็มีการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถ สร้างรายได้จำนวนมากมาสู่ประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพิน บุญแยม ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์” พบว่า 1) สาเหตุที่เดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่สนใจในประวัติศาสตร์ของวัดพระศรีสรรเพชญ์ เดินทางมาเที่ยวชมวัดพระศรีสรรเพชญ์มาโดยรถยนต์ส่วนตัว เดินทางมาเที่ยวชม วัดพระศรีสรรเพชญ์ครั้งแรก รู้จักวัดพระศรีสรรเพชญ์ส่วนใหญ่ รู้จักจากเพื่อนแนะนำ การเดินทางมายังวัดพระศรีสรรเพชญ์สะดวกสบาย การเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ใช้จ่ายงบประมาณไม่เกิน 500 บาทการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ได้มุ่งเน้นใช้จ่ายค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด สถานที่ท่องเที่ยวควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขสวนใหญ่บูรณะซ่อมแซม ประทับใจอะไรมากที่สุดประทับใจความรู้ทางประวัติศาสตร์ทางโบราณคดีและความสวยงามทางด้านสถาปัตยกรรมศิลปกรรม 2) ความคิดเห็นของผู้มาเที่ยวที่มีต่อวัดพระศรีสรรเพชญ์ สถานที่ท่องเที่ยวเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญเห็นด้วยมากที่สุด ในสวนของขนาดของแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์มีความเห็นด้วยค่อนข้างมาก การประชาสัมพันธ์และการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวจัดอยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้านขายของที่ระลึกและร้านอาหารประจำท้องถิ่นจัดอยู่ในชั้น

ความคิดเห็นที่ค่อนข้างมาก การเดินทางในการมาท่องเที่ยวถือว่ามีความสะดวกค่อนข้างมาก เพราะอยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ ซึ่งจัดอยู่ในระดับความคิดเห็นค่อนข้างดีมาก ในส่วนของบรรยากาศภายในวัดพระศรีสรรเพชญ์ก็ถือว่าร่มรื่น และสวยงาม และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมากเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งตรงจุดนี้ถือว่าเป็น ตัวแปรสำคัญ ในการสร้างความสบายใจเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี (อรพิน บุญเยี่ยม, 2544) ทั้งนี้ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ ได้ให้แนวคิดในการสืบสานและดำรงอยู่ของศิลปหัตถกรรมไว้ว่า ท้องถิ่นใดที่สามารถนำงานมาส่งเสริมให้เป็นสินค้าได้ จึงเป็นการเท่ากับสืบทอดและฟื้นฟูฝีมือด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม และที่สำคัญเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งมีอยู่เดิมแล้ว แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2530) อย่างไรก็ตาม ญัฐฉัตร ไรจนันท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตเกาะ เมืองพระนครศรีอยุธยาและบริเวณรอบนอกเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมพร้อม แก่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม แต่ยัง ขาดการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาต่อไป (ญัฐฉัตร ไรจนันท์, 2551)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องดำเนินการ ขั้นที่ 1 รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 2) สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม 3) การรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ขั้นที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว 2) การพัฒนากระบวนการจัดการ 3) หน้าที่ในการจัดการขั้นที่ 3 รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ประกอบไปด้วย 1) การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน 3) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ควรให้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรมชัดเจน 2) สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น 3) ควรเตรียมการการรับมือความเสี่ยงสถานการณ์ความไม่แน่นอนของวิกฤติเศรษฐกิจเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ 1) ควรให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมในวงกว้าง 2) ควรพัฒนากระบวนการจัดการตั้งแต่ทรัพยากรคน เงิน วัสดุผลิตภัณฑ์ และวิธีการจัดการที่

เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ 3) ควรสนับสนุนการสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมและยกย่องช่างฝีมือที่ผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้านให้เป็นปราชญ์ชุมชนที่ 4) ควรรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจและค่านิยมใหม่ต่อผลิตภัณฑ์เมืองอู่อารยธรรมที่เป็นภูมิปัญญาให้เกิดกับคนในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ของชุมชน และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยอาศัยที่ใช้เครื่องมือหลากหลายในการสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์เมืองอู่อารยธรรม 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรูปศาสนากับพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). แผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ณัฐวุฒิ โรจนทัต. (2551). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและ บริเวณรอบนอกเกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). การศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยเกษตร.
- พิฑูร มลิวัลย์ และไสว มาลาทอง. (2542). ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พุทธทาสภิกขุ. (2553). พุทธประวัติจากพระโอษฐ์แปลจากพระไตรปิฎก. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อรุณวิทยา.
- ไพโรจน์ ชินศิริประภา. (2550). สนุก สุขใจ ได้ปัญญา. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิไทยคม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2530). ผ้าไทย : พัฒนาอุตสาหกรรมและสังคม. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานจังหวัดนครปฐม. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดนครปฐม 4 ปี พ.ศ. 2561 - 2564. นครปฐม: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนา จังหวัดนครปฐม.
- อรพิน บุญแยม. (2544). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการมาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

TAT Review. (2561). การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด.
เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2565 จาก [https://www.tatreviewmagazine.com/
article/community-based-tourism/](https://www.tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/)